

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08-508 22 329

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2016-06-16

Jämställda vårdnadsutredningar

Svar på medborgarförslag

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på medborgarförslag.

Lars Arvidsson
stadsdelsdirektör

Toni Mellblom
avdelningschef

Sammanfattning

I ett medborgarförslag föreslås att socialtjänstens familjerätt ska ta fram könsbaserad statistik om utfallet i de vårdnadsutredningar som genomförts de senast tre åren och i framtiden löpande varje år. Förslagsställaren lyfter bland annat fram att handläggning och beslutsfattande kan påverkas av den syn och värderingar kring kön som råder inom den utövande myndigheten

Förvaltningen instämmer med förslagsställaren att det är av stor vikt att personal inom socialtjänsten har ett medvetet förhållningssätt kring sina personliga erfarenheter och värderingar och är uppmärksam på att dessa inte påverkar bedömningar av enskilda ärenden. Förvaltningens bedömning är dock att könsbaserad statistik avseende vårdnadsutredningar inte skulle innebära något stöd till att utveckla familjerättens arbete. Att säkerställa att bedömningarna inte grundar sig på antaganden om kön, anser förvaltningen uppfylls genom att utöva en rättssäker myndighetsutövning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för social omsorg. Information till de fackliga organisationerna lämnas den 31 maj och till rådet för funktionshinderfrågor den 9 juni 2016.

Bakgrund

Ett medborgarförslag inkom den 24 februari 2016. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade den 17 mars att överlämna medborgarförslaget till förvaltningen för beredning.

Förslagsställaren skriver att jämställdhet är ett högt prioriterat område i samhället och menar att det mest könssegregerade området inom kommunen är socialtjänsten, då det i stort sett bara finns kvinnor på handläggande nivå. Till detta hör att det är en sluten miljö, med sekretess om handläggning av ärenden. När det gäller handläggning av ärenden där mäns och kvinnors intressen är motstående, så anser förslagsställaren att det inte är orimligt att misstänka att handläggning och beslutsfattande påverkas av den syn och värderingar som råder inom den utövande myndigheten. Förslagsställaren menar vidare att det är påfallande ofta som socialtjänstens vårdnadsutredningar rekommenderar mamman som vårdnadshavare med minimalt med umgänge för barnet med pappan. Så även i de fall där utredningen faktiskt påvisar att pappan är en minst lika bra förälder som mamman.

Förslagsställaren uppger att det saknas statistik om utkomsten i de vårdnadsutredningar som familjerätten gör i Hägersten-Liljeholmen, precis som i övriga Sverige. Förslagsställaren menar att det finns ett allmänintresse om resultatet av socialtjänstens vårdnadsutredningar samt att det borde finnas ett intresse i organisationen själv om graden av jämställdhet i det egna arbetet.

Förslagsställaren föreslår att socialtjänsten ska ta fram statistik om utfallet i de vårdnadsutredningar man publicerat de senast tre åren och i framtiden löpande varje år. Förvaltningen föreslås redovisa om mamman eller pappan rekommenderas ensam vårdnad och vilken umgängestid som rekommenderats för barnet med mamma respektive pappa.

Förvaltningens redogörelse

Vårdnadsutredning

Enligt föräldrabalken (FB) har domstolen en skyldighet att se till att frågan om vårdnad, boende och umgänge vid behov utreds innan frågorna avgörs av domstolen. Stadsdelsnämnden har skyldighet att

på begäran lämna upplysningar och utredningar till domstolen (6 kap. 19, 20 §§ FB).

Socialtjänstens utredning ska ge domstolen underlag för att besluta hur vardera föräldern kan ge barnet stabila och varaktiga förhållanden, behövlig omsorg, förstå och tillfredsställa barnets känslor och behov samt ge barnet samhörighet med den andra föräldern.

I utredningen ska socialtjänsten också redovisa hur man ser på risken att barnet far illa, hur barnets behov av en god relation till båda föräldrarna bäst tillgodoses och föräldrarnas vilja och förmåga till samarbete i frågor som rör barnet samt övriga behov som barnet har. Utgångspunkten i familjerättens vårdnadsutredningar är alltid att barnen ska ha en nära och god relation till båda föräldrarna, dock ska rättvisa mellan kön ur ett föräldraperspektiv aldrig påverka bedömningen. Barnperspektivet ska genomsyra utredningen i sin helhet.

Socialtjänsten ska utifrån sin utredning lämna ett förslag till ett beslut, det kan till exempel föreslås gemensam vårdnad eller ensam vårdnad till en av föräldrarna. Socialtjänstens utredning är en del av underlaget som domstolen inhämtar för att fatta beslut i målet. Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge (6 kap. 2a § FB).

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningens familjerätt för i dagsläget inte någon könsbaserad statistik på de bedömningar om vårdnad, boende och umgänge som genomförda vårdnadsutredningar mynnar ut i. Stadens verksamhetssystem stödjer inte framtagandet av den typ av statistik som förslagsställaren efterfrågar. För att ta fram efterfrågad statistik krävs således en manuell genomgång av samtliga utredningar. Under perioden 2013-2015 genomfördes över hundra vårdnadsutredningar vid familjerätten i Hägersten-Liljeholmen. Förvaltningens bedömning är att det saknas resurser och ett tydligt syfte för att genomföra en kartläggning av de ärenden som varit aktuella för vårdnadsutredning de senaste tre åren.

Att framgent föra denna typ av statistik skulle innebära att vid sidan av verksamhetssystemet föra listor på genomförda utredningar samt vilken bedömning som gjorts i ärendet. Förvaltningen anser att statistik som tas fram inom verksamheten ska syfta till att utgöra ett stöd för vidare verksamhetsutveckling och kvalitetssäkring.

Förvaltningens bedömning är att könsbaserad statistik avseende vårdnadsutredningar inte skulle innebära något stöd till att utveckla familjerättens arbete. Statistiken bedöms inte heller vara ett mått på en väsentlig kvalitetsaspekt.

Förvaltningen instämmer med förslagsställaren att det är av stor vikt att personal inom socialtjänsten har ett medvetet förhållningssätt kring sina personliga erfarenheter och värderingar och är uppmärksam på att dessa inte påverkar bedömningar av enskilda ärenden. Förvaltningens bedömningar i vårdnadsutredningar grundar sig på den utredning som genomförts. Utredningsarbetet sker i enlighet med lagstiftning, stadens riktlinjer och socialstyrelsens handbok. Arbetet med att samla in, analysera och väga samman uppgifter till utredningen syftar till att skapa ett allsidigt, relevant och tillförlitligt underlag för nämndens bedömning och domstolens beslut. Socialtjänstens vårdnadsutredning är en del av underlaget som domstolen grundar sitt beslut på.

Förvaltningen bedriver ett aktivt och medvetet arbete med att minska risken för att bedömningar grundar sig på förutfattade antaganden och förväntningar utifrån till exempel kön. En rättssäker myndighetsutövning ska inte ge utrymme för personliga värderingar som baseras på om man är man eller kvinna. För att säkerställa att myndighetsutövningen inom socialtjänsten sker rättssäkert genomförs ärendedragningar, extern handledning samt ärendegenomgångar. Bedömningar och förslag på beslut diskuteras gemensamt vid behov med utgångspunkt från utredningens innehåll. Familjerätten utövar medhandläggarskap i utredningar som rör vårdnad, boende och umgänge, vilket innebär att det alltid är två socialsekreterare som handlägger ett enskilt ärende. Medhandläggarskap fungerar delvis som kollegial granskning av handläggningsprocessen och är en del av att säkerställa rättssäkerhet. Inom staden pågår ett arbete med att ta fram en stadsövergripande utredningsmall för familjerätten. En utredningsmall kommer att bidra till enhetligare utredningar och är ett led i att ytterligare kvalitetssäkra familjerättens utredningar rörande vårdnad, boende och umgänge.

I enlighet med Stockholms stads budget för 2016 ska stadens nämnder och verksamheter bidra till målet: *Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika*. Stadens nämnder har i uppdrag att integrera ett genus- och antirasistiskt perspektiv i alla verksamheter. Utifrån kommunfullmäktiges mål har barn- och ungdomsenheten i verksamhetsplanen för 2016 tagit fram

enhetsmålet: *Vi har som mål att våra verksamheter ska vara jämställda.* Målet innebär konkret att enheten eftersträvar en jämställd och heterogen arbetsplats och att jämställdhetsperspektivet beaktas i det dagliga sociala arbetet. Medarbetarna på enheten läser utredningar med ett normkritiskt perspektiv med fokus på jämställdhet, kön och makt. Enheten har som utgångspunkt att alla brukare ska bemötas likvärdigt oavsett könstillhörighet.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningen att den arbetsinsats som krävs för att ta fram efterfrågad statistik relaterat till nytta inte gör det befogat att förverkliga medborgarförslaget. Förslagsställarens beskrivna syfte med statistiken, att säkerställa att bedömningarna inte grundar sig på antaganden om kön, anser förvaltningen uppfylls genom att utöva en rättssäker myndighetsutövning.

Förvaltningen föreslår att Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på medborgarförslaget.

Bilagor

1. Medborgarförslag